Anul II. Nrul 17. Apare în fiecăre Joui. Budapesta 10 Septembrie 1903

Abonamentul:
1 an: ... 4 coroane
1/2 an: ... 2 coroane
1/4 an: ... 1 coroană
Un numer: 8 filerĭ
Dacă 30 foĭ se vor abona pe o singură adresă abonamentul costă:
Pe un 1/4 de an 60 filerĭ.
Pe 1/2 de an 1 cor. 20 filerĭ
» 1 an 2 cor. 40 »

VOINȚA POPORULUI

Organul partidei socialdemocrate reorganisate din Ungaria.
Foaie pentru poporul muncitor Român.

Redacția și administrația: Szabad Szó BUDAPESTA, VII., István-ut 67

Aici să se adreseze tot felul de scrisori și bani.

Fraților!

»Voința Poporuluĭ« a devenit foaie săptămânală, acum trebuie să vedem ca să o mărim. »Voința Poporuluĭ« să fie încă odată așa de mare ca până acum. Dar aceasta numai așa poate fi dacă fiecare frate va căuta să îndemne și pe alțĭ frațĭ ca să aboneze. Numaĭ așa vom putea mări foaia noastră dacă fiecare frate va căuta să rĕspândească cât maĭ mult «Voința Poporuluĭ».

Așa dară făcețĭ-vĕ datoria, arĕtațĭ că voițĭ ca »Voința Poporuluĭ« să fie maĭ mare, arĕtațĭ că sunterĭ adevĕrațĭ socialdemocrațĭ și abonațĭ cât maĭ mulțĭ «Voința Poporuluĭ» care luptă pentru mărețele ideĭ socialdemocratice, care luptă pentru drepturile poporuluĭ apĕsat.

Inainte!

Vênătoriul și cânele.

— Crestături din viață. —

Un an de zile ai muncit cu chinuri grele, numaĭ, ca să poțĭ aduna măcar atâta, din cât vei trăi tu și cu ai tei o iarnă întreagă.

Și ori-cât va trebui să te ostenesci, nu te-a durea, fiind-că te mângăie gândul, că ai ce mânca o iarnă întreagă.

Și parcă-ți cade bine, când tai grâul galben, ca aurul. Scii, că din grâul ăsta să face făină, din făină colac.

— Și-ți sfarmi capul, că oare cine va mânca colacul, ce sĕ va coace din grâul tăiat prin mânile tale, cu osteneala ta?

Oare în țara asta lată și lungă este lucrător, care să nu scie, că grâul nu lui iĭ dă pită, ci aceluia, cine nu lucră, ci cu brațele în sin împărtesce porunci.

Așa-i frate! Ori cât grâu va fi culcat înaintea picioarelor tale pe câmp, nici o clipă să nu crezi, că din grâul acela măcar un grăunț e al teu! Nu! Chiar să crească pe pământul tĕu. Pe pământul, care l'ai câștigat cu muncă grea și amară, sau l'ai moștenit de la tatăl tĕu, dela moșul tĕu. Grâul acela îl duci acasă, îl îmblătesci frumos și îl vinzi, ca să ai bani. Cu banii aceia plătesci porția mare și plătesci cametele după dătoriile cele mari, ce ai făcut peste an. Și când ești gata cu sămădaș, ești gata și cu bani.

***

Vorbe adevĕrate is acestea. Și vĕ mărturisim sincer, că nu noi le spunem acelea, ci un frate din comitatul Aradului.

Dar noi de mult am sciut, că vai și amar e de aceia, cari trăiesc din roadele pământului. Nu de aceea e amară soartea lor, ca și când Dumnezeu n'ar fi dat pământ bogat și vreme bună la sĕmănături. Căci s'au dat toate cele de lipsă. Dar poporul are mai mari, cari deși nu-s nici ministri, nici împĕrați, totuși poruncesc mai tare, ca ori și cine. Și poporul ține porunca. Cu căciula în mână își duce bucătura și cu umilință îl roagă pe acel bacalbașă, ca să primească, ce nu-i sĕ cade și maĭ că nu zici, să facă bine și să te nĕcăjască și maĭ mult.

***

Și poporul e dedat la viața asta.

Cânele vênătoriului e învĕțat să ducă epurele împușcat la picioarele gazdei. Și ori-cât de tare i-ar plăcea carnea de epure, nu are cutezanță să atingă jaful, ci morăind și cu capul plecat, cu coada ridicată duce epurele împușcat la picioarele gazdei.

Așa-i și poporul. E învĕțat, ca toate să le dăruiască apĕsătorilor sei. Și ori-cât i-ar plăcea, ca să-și țină, ce i sĕ cuvine după dreptate, nu o face asta.

***

Dar Românilor buni, oare voi nu sunteți mai buni, ca cânele vĕnătoriului? Oare nu v'ați săturat de »raport?»

Ridicați-vĕ glasul! Și spuneți vĕnătoriului că dacă și-a împușcat epurele, poftească și meargă după el, dacă-i trebue.

***

Așa sĕ faceți, Românilor! La asta vĕ învață socialdemocrația.

Numai acela să mânce, cine lucră.

Organisați-ve în pace!

Veniți dară cu toții sub steagul socialdemocrației! Strîngeți-vĕ în jurul steagului roșu. Căci socialdemocrația luptă pentru dreptate.

*

Dar nu uitați! Prin pace le vom ajunge acestea!

O vorbă.

— Feriți-ve de dușmani! —

Socialdemocrația pĕtrunde în toate țĕrile. Și pentrucă socialdemocrația luminează pe cei apăsați, apĕsĕtoriĭ, trântoriĭ și lipitoarele creapă de nĕcaz.

La început dușmaniĭ socialdemocrației și după pilda noastră prin foi și prin adunări au vrut să înstrăineze poporul de noi, dar nu le — au succes.

Acum vezĕnd că pe cale dreaptă nu ne pot bate, căcĭ suntem mai tari, vin de la spate să împungă cuțitul în noi.

Dar sĕrmaniĭ de ei, nu vĕd, că socialdemocratul are omiie de ochi.

Acum ei rĕspândesc tot feliul de minciuni despre socialdemocrați, crezĕnd că mai pot duce lumea de nas cu minciuni.

Fraților! Până acuma în tot rîndul v'am ferit de minciunile dușmanilor. Dar în vremile din urmă minciunile vin cu potopul pe capul nost. Am hotărît, că deaici încolo nu vom sta de vorbă cu fiecare mincinos, ci deacuma vĕ ferim să nu-ĭ credeți nimenui, cine va zice, că socialdemocrația e o minciună.

Cine vorbesce așa e ros voitoriul tĕu, luminează l sau lassă meargă pe drumul sĕu.

Ce voesc socialdemocrații?

— PROGRAM. —

rostit de **Mezőfi Vilmos** la o adunare.

(Urmare.)

Dreapta impărțire de porție.

Și socialdemocuațiĭ știu, că întreținerea instituțiunilor, întreținerea statuluĭ pricinuesc cheltuielĭ de banĭ marĭ. Acești banĭ, aceste cheltuielĭ trebuie să fie strânse prin porție. Dar cu dreptate să se împărțească porția. Să nu se întâmple ca până acum, că omul sĕrman, care abia are pită în casă, să fie silit, că puținul câștig pe care îl are, să'l plătească ca poție, să nu se maĭ întâmple ca până acum, că omul avut, care are sute de miĭ în avuție să plătească, în comparație cu muncitorul, maĭ mică porție de cât acesta. Dar nicĭ aceasta să nu se întâmple că cu milioane de fiorinĭ, să se joace la Bursă si din aceste jocurĭ statul numaĭ o a mie parte să capete. Fiindcă la Bursa din Budapesta se fac prețurile pentru bucate. Săteanul, economul așa trebuie să joace cum ĭi fluieră milionariĭ de la Bursă.

Această țintă, că porția să fie împărțită treptat (progresiv), voim să o dobîndim. Aceasta înseamnă că după un câstig din care abia se poate întreține o familie să nu fie pus porție. De pildă în provincie, după un câștig pe 1000 coroane pe an să nu să plătească porție. Dar de aci în sus să fie pus porție după câștigul fie-caruĭ în mărimea câștiguluĭ sĕu, așa că dacă venitul unuĭ om este de sute de miĭ și porția să fie în comparație cu venitul sĕu, iar acel mic gazdă, economul, meseriașul, negutătorul să fie pus în rândul porției cele maĭ micĭ.

Aperarea poporuluĭ muncitor.

Partida socialdemocrată ca apĕrătoarea celui slab, sĕ înțelege că nu a uitat nicĭ despre apĕrarea poporuluĭ muncitor.

Dacă voĭ băga în seamă, că în programul socialdemocrat am avut gând în total despre apĕrarea economuluĭ și a săteanuluĭ, cu aceasta v'am facut cunoscut cu cele maĭ principale puncte ale programuluĭ. Pentru economĭ pretindem de la aceĭ carĭ fac legĭ ca să îngrijească că economiĭ să capete mașinele necesare pentru lucrarea pamîntuluĭ în mod gratuit, sau cu cheltuielele cele maĭ micĭ. Cuvîntul îl ridic pentru împrumuturĭ fără dobînzĭ, sau în cazul cel maĭ rĕu, să se iee dobânda cea maĭ mică.

Cuvîntul îl ridic contra arendașilor ceĭ marĭ. Aceste pămînturĭ carĭ sunt date în mânile celor avuțĭ să fie date în arendă economuluĭ cu preț mic hotarît prin lege.

Pretindem, că chiar de acum încolo statul să iee asupra sea toate greutățile, împrumuturile, și datorile așa că economul să nu fie silit a plăti dobânzĭ eschrochești. Cu aceasta se va pune capăt că dacă se va întâmpla că în vre-un an semănăturile nu vor fi bune, că sĕrmanuluĭ econom nui-se va ecsecva și licita tot avutul sĕu dacă nu va fi în stare a plăti dobânda. Statul va putea aștepta plătirea dotorieĭ, și va da termin pentru plată. Sĕ înțelege că la acest lucru numaĭ voință serioasă trebuie și aceste toate se pot realisa.

Și prin acest lucru vor scăpa miĭ și miĭ de economĭ de ecsecvare, căcĭ statistica ne arată că în fiecare an se licitează avutul de la 10.000 de economĭ. Sĕ înțelege că despre acest lucru numaĭ partida socialdemocrată reorganisată știe că se întâmplă.

Ungaria liberă.

Unul din punctele cele maĭ principale ale partideĭ socialdemocrate reorganisate din Ungaria sună ast-fel: „Luptăm pentru libertatea economică și politică a țĕreĭ Ungare!“ Fiind-că până acum așa în partea economică ca și în partea politică suntem numaĭ o provincie a Austrieĭ. Și noĭ recunoaștem că relațiile noastre economice se vor înbunătăți dacă tariful vamal nu ar fi împreunat cu cel Austriac. Aztăzi din două părțĭ sunt trașĭ muncitoriĭ de pămînt, meseriașiĭ și negutătoriĭ. Maĭ întâĭ ne trag ceĭ din țara noastră, și apoĭ ceĭ

maĭ rĕmâne ne trage putemniciĭ austriacĭ, dar pe câtă vreme noĭ suntem duşmaniĭ acestor tragerĭ după pelea noastră, nu voim să răbdăm şi maĭ departe aceste nedreptăţĭ.

Aşa dară şi noĭ voim că ţara Ungară să nu fie înveninată de nicĭ o putere strĕină şi să nu se amestece nimenĭ în afacerile noastre particulare. In acest punct nu ne desparte pe noĭ socialdemocraţĭ nimic de către partida de la 48. Dar un lucru totuşi ne desparte, adică voinţa serioasă de a duce acest lucru la capĕt. Sunt silit a face destăinuirea că dacă partida de la 48, ar fi voit acest lucru cu adevĕrată scriositate, de mult ar fi fost ţara Ungară în această privinţă liberă. Dar nu a voit'o. Şi această pretindere este socotită, ca şi celelalte: ca să aiba cu ce să ţină şi maĭ departe în ghiarele lor poporul.

Dar socialdemocraţiĭ nu sunt ast-fel de oamenĭ. Principiile pe carĭ le-au predicat odată, aceste principiĭ le pretinde în orĭ-ce caz, chiar de se va intâmpla orĭ şi cum. Vedeţĭ că cât ne batjocoresc ieĭ pe noĭ. Inchisorile întotdeauna sunt pline cu socialdemocraţĭ, şi nicĭ unul nu s'a găsit care ar fi tăgăduit principiile noastre. Dacă socialdemocraţiĭ în numĕr aşa de mare şi de atâta timp ar avea loc în Dietă, ca partida de la 48, atuncĭ de sigur că de mult s'ar fi îndeplinit această dorinţă şi Ungaria în această privinţă ar fi liberă. Dar şi orbul vede că nicĭ acest lucru nu'l maĭ ţin, şi acest principiu l'au lăsat la voia întâmplăriĭ.

(Finele în numerul viitor.)

TRIBUNA POPORULUI.

Calendarul »Voinţeĭ Poporuluĭ« va apare în curând de supt tipar. Fraţiĭ din toate comunele să ne scrie că câte calendare au de nevoie în fiecare comună.

Ceartă între ceĭ da la «Votul Poporuluĭ.« Ceĭ de la Votul Poporuluĭ s'au luat la ceartă fiind că unul a voit să înşele pe celalt cu baniĭ cu carĭ sunt plătiţĭ de stăpînire. Mai cu seamă Ponta Péter a voit, ca să i-se dea maĭ mult, iarăşĭ ceĭlalţĭ nu au voit şi de aceea ieĭ toţĭ s'au luat de păr unul pe altul. Şi aceştĭ neputincioşĭ au îndrăzneala de a se numi socialdemocraţĭ. Dacă ieĭ acum se ceartă, ce vor face maĭ târziu? Intr'adevĕr o frumoasă bandă, şi aceştĭ oamenĭ merg din comună în comună ca să prostească lumea. Noĭ ferim pe toţĭ fraţiĭ de aceştĭ oamenĭ, maĭ cu seamă când Ponta va îndrăzni să vină în vre-o comună romănească să'l scoateţĭ cu bâta afară din comună.

† Smalţ Iosif. Cu inima plină de întristare, facem cunoscut ca fratele Şmalţ Josif a fost unul din aceĭ luptătorĭ carĭ fără odichnă a luptat pentru măreţele ideĭ socialdemocrate. Şmalţ Josif este bine cunoscut de fraţiĭ noştri, iel a fost în anul acesta la Congresul de la Salonta Mare, Preşedintele Congresuluĭ. Inmormîntarea acestuĭ mare luptător a fost la 18 August în Arad.

Cu cea maĭ mare iubire a fost înmormîntat acest mare luptător de către partida socialdemocrată reorganisată. Intre cele multe coroane care au acoperit sarcofagul luĭ, a fost coroana comitetuluĭ esecutiv al partideĭ care pe panglica cea lată roşie a fost scris: In numele partideĭ socialdemocrate, — luptătoruluĭ până la ultima resuflare. Printre coroane a fost şi coroana frateluĭ Mezőfi Vilmoş cu aceasta înscriere: Neuitatuluĭ luptător — Mezőfi Vilmoş. Fratele Magyar Gyula care a fost trimis la înmormîntare ca delegatul centruluĭ din Budapesta a ţinut o vorbire care la toţĭ ceĭ de faţă a umplut ochiĭ cu lacrimĭ. Intre altele a adus aminte de lupta fratelui pentru măreţele ideĭ socialdemocratice, şi la finituluĭ cuvintăreĭ sale a depus coroana centruluĭ din Budapesta pe sarcofagul fratelui Şmalţ.

Căciula jos din cap! sculaţi-vĕ de pe locurile voastre. Un adevĕrat luptător ne-a părăsit. Sa'ĭ fie ţĕrîna uşoară.

Amintirea luĭ Lassalle. Spre amintirea mareluĭ luptător socialdemocrat Lassalle Ferdinand a fost în Budapeşta la 30 August o petrecere foarte frumoasă. Cuvîntarea de amintire a rostit'o fratele Mezőfi Vilmos.

Socialismul în Bulgaria. Mişcarea socialistă din Bulgaria e o mişcare tînără, dar o mişcare care face pe fie-care zi înaintărĭ marĭ şi sănătoase pe calea de organizare şi de cultivare a muncitorimeĭ bulgare.

Câţi-va tinerĭ bulgarĭ au ridicat steagul mişcăreĭ socialiste şi în maĭ puţin de zece anĭ au reuşit ca să înfiinţeze în Bulgaria un scrios partid politic care e reprezintat în parlament prin şeapte deputaţĭ (ablegaţĭ) socialiştĭ; au înfiinţat cercurĭ de cultură populară; au organizat numeroase societăţĭ pentru înlesnirea muncitorilor, şi au format un curent atît de puternic în sensul educaţiuneĭ poporuluĭ muncitor bulgar, în cît înse-şĭ guvernele au fost nevoite să recunoască în cele din urmă partidul socialist.

Acum de curînd a avut loc al X-lea congres (adunare mare) al partiduluĭ socialist bulgar. Cu această ocazie s'a văzut că tineretul cult bulgar s'a dat cu trup şi suflet mişcăreĭ socialiste, mişcăreĭ de cultură şi de emancipare a muncitorimeĭ bulgare. Pe cînd la noĭ, în civilizata Ungarie, tineretul cult, acela care îşĭ capătă instrucţiunea din instituţiunile întreţinute din contribuţiunile directe şi indirecte ale muncitorimeĭ, îşĭ vede de foloasele personale, ciufuleşte ideile generoase de luminare a claseĭ muncitoare şi stă în plină nesinchiseală atuncĭ cînd e vorba să apere clasa aceea căreia guvernele reacţionare ĭ au hărăzit numaĭ dreptul de a munci şi suferi.

Dar şi la noĭ peste scurt timp va învinge socialismul. partida noastră din rĕsputerĭ luptă pentru luminarea poporuluĭ apĕsat.

Inoiţi abonamentele!

Cursul pieței din Budapesta.

Grâu pe 1903. Octombrie —	cor.	7.39—7.40.	
« » » Aprilie — —	»	7.68—7.69.	
Cucuruz pe August — —	»	—.—-.—.	
» » Septembrie —	»	6.18—6.19.	
» » Mai — — —	»	5.36—5.39.	
Rapiță — — — — —	»	—.——.—.	
Rîmătorĭ au fost pălțiți —	»	90——96.—.	100 kil.
Vițeĭ în viață — — — —	»	—.——.—.	100 kil.

SCRISORI.

Macsa. Fratele Cz. Vazilie din comuna Macsa scrie următoarele: In comuna noasră este un popă cu numele de Raț Livius care zice că D-v. sunteţĭ jidovĭ, dar el este maĭ rĕu decât jidoviĭ. Dumneavoastră dacă sunteţĭ jidovĭ arĕtaţĭ lumină celor ce sunt în întunerec, dar iel vrea să ne scoată ochiĭ să nu vedem nicĭ de cum am vĕzut până acum. Așa vĕ scriu cu ochiiĭ plinĭ de lacrimĭ și vĕ salut din inimă și zic să traiască partida socialdemocrată reorganisată din Ungaria, care a adus lumină ca să vedem. Pe acel anarhist care până acum ne-a legat cu sfoară de grumaz, acuma vre să ne tragă verigă în nas, dar iel nu știe că va juca ca ursul înaintea țiganuluĭ, că a rĕsĕrit lumina social-democrată, și va rupe lanțul cu care iel ne-a legat pe noĭ.

Cu ochiĭ plinĭ de lacrimĭ vĕ scriu ce a făcut popa Raț Livius cu mine, când am mers la iel ca să îngroape pe tatăl meu a pretins de la mine 13 florințĭ, eu am zis căĭ pre mult, iel a zis că nu'ĭ mult, și va îngropa pe tatăl meu cu cinste. Eu am mers acasă și am socotit că cât ar trebui săĭ plătesc dacă va face toate cum trebuie, și toate au făcut 11 coroane eu îĭ am dat cu 5 coroane maĭ mult numaĭ să îngroape pe tatăl meu în cinste. Dar iel nu și-a făcut datoria cum trebuie, și eu iam zis părinte nu ți-aĭ făcut slujba cum se cade, iel a zis aşteaptă că te pîresc că aĭ vorbit sub slujbă. Frumoase lucrurĭ face acel Raț Livius care trăiește dupe spetele muncitorilor.

CRONICA.

Septemâna trecută s'a petractat pîra doamnei Humbert în Paris. Doamna asta a înșelat mai mulți bogătani cu câte-va m i l i o a n e de zloți.

Manevrele in anul acesta se vor ținea în comitatul Aradului, în jurul Lippei. La toamnă și regele va fi de față la manevre.

Papa Leo XIII a murit. Cardinali au ales de papă nou pe Sarto patriarchul din Veneția. Ca papă Sarto se chiamă Pius X.

Culegetorii de litera din Arad în septămĕna trecută au întrat în grevă, pentru-că n'au fost plătiți bine. In urmă gazdele au fost constrînși să îndeplinească cererile muncitorilor.

In New-York, pentru a deschide loc de ajuns unei gări de cale ferată, s'a hotărit a dempla nu mai puțin de cât 400 de deficii, a căror valóre e 20 milióne de coróne și în cari aveu locuința 11,200 de ómeni.

In comuna Döghe (comitatul Szabycs) o furtună uriașă, împreunată cu grindină cât ouele de porumb, a nimicit întrégă recolta cât mai era la câmp, ear' în sat a prăvălit turnul bisericei și coperișele de pe vr'o cincizeci de case.

Anul trecut Ördög Tóth Pál Tilalmas Vonnak Mátyás și Kármán Mátyás din Nagy-Káta, cu scop de jaf s'au furișat pe timp de nópte în locuința comerciantului de acolo Leopold Löwinger și între cruzimi oribile au ucis pe soția lui Löwinger, care era în stare binecuvêntată. Ceilalți căsenĭ au scăpat cu răniri numai, sosindu-le în ajutoriu vecinii. Tribunalul din Budapesta a osândit pe Ördög Tóth Pál și pe Kármán Mátyás la mórte, ear' pe Vonnák Mátyás la 8 ani de temniță. Sentința a ajuns până la regele (prin cerere de grațiare). Regele înse a lăsat curs liber justiției. Intr'aceea Ördög Tóth Pál a murit în temniță, remânênd a se esecuta sentința de mórte numai asupra lui Kármán Mátyás. Vineri diminéța ucigașul a fost spânzurat în Budapesta.

Duminecă noaptea a fost ucis tînărul Gligor Dan, din Curticĭ. Pe le 9 oare seare, pe când mergea acasă, a fost atacat de maĭ mulțĭ flăcăĭ, carĭ după-ce l-au aruncat într'o mocintă, crezîndu l mort. Abea dimineața a fost găsit și dus acasă unde a murit in cumplite chinurĭ.

ADUNARI.

Adunare în Aranyág. La 19. Julie a fost o adunare foarte frumoasă în comuna Aranyág. La această adunare a mers ca predicator fratele P o p o v i t s care într'o cuvîntare foarte frumoasă a esplicat măreţele ideĭ ale socialdemocrațieĭ. Adunarea s'a strecurat în liniste.

Adunare în Agriș. In comuna Agriș a fost Duminecă la 23. August o adunare foarte măreață. La aceasta adunare a fost ca predicator fratele A u e r b a c h din Budapesta, care într'o cuvîntare de $1\frac{1}{2}$ oră a esplicat măreţele ideĭ ale socialdemocrațieĭ. Președinte a fost fratele B. Gyorge, notar fratele B. Juon. Adunarea s'a strecurat în cea maĭ mare liniște spre lauda fraților din Agriș.

Adunare în Draut. La 30. August a fost în comuna Drauț o măreață adunare socialdemocrată. La această adunare a fost fratele A u e r b a c h din Budapesta ca predicator. Intr'o predicație de $1\frac{1}{2}$ oră fratele Auerbach a esplicat măreţele ideĭ ale socialdemocrațieĭ care cu mare bucurie au fost ascultate de către frațiĭ din Drauț. Președinte a fost fratele O. Flore, notar fratele R. Gyorge. Adunarea s'a strecurat în cea maĭ mare liniște spre lauda și onoarea fraților din Drauț,

Adunare în Uj-Verbász. In comuna Uj-Verbász a fost Duminecă la 23. August o adunare mare. La această adunare a fost ca predicator fratele Beller Anton din Budapesta, care a esplicat măreţele ideĭ socialdemocrate. Președinte a fost fratele R. Rudolf, notar fratele K. Mátyás. Adunarea a decurs în cea maĭ mare liniște.

Editura partideĭ socialdemocrate reorganisate din Ungaria
Redactor responsabil: Auerbach Gustav.
Tipografia Ștefan Nagel
Budapesta, VII., Vörösmarty-utcza 17.

„Muncitorii, lumei uniți-ve!“